

มายาคติของ Supercrip กับนโยบายด้านคนพิการ

จิรวัดน์ เจริญสุข

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

อีเมล cheerawat.c@msu.ac.th

วันที่ได้รับต้นฉบับบทความ: 23 กันยายน 2565

วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ: 07 ธันวาคม 2566

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 20 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

สังคมมักจะมีค่านิยมชื่นชมยกย่องคนพิการที่สามารถเอาชนะอุปสรรคจากความพิการของตนแล้วประสบความสำเร็จในสิ่งที่ต้องการ ในภาษาอังกฤษเรียกคนพิการลักษณะนี้ว่า Supercrip แม้ว่าในหลายกรณีจะเป็นความสำเร็จในกิจกรรมระดับพื้นฐานที่คนไม่พิการกระทำสิ่งนั้นเป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวัน แต่สังคมก็เลือกที่จะชื่นชมยกย่องจนถึงขนาดในระดับที่ล้นเกินจนกลายเป็นมายาคติ ภาพความสำเร็จของคนพิการที่เป็น Supercrip เหล่านี้ทำให้คนพิการจำนวนหนึ่งได้รับความกดดันจากสังคมให้ต้องสามารถกระทำหรือมีความพยายามสูงในลักษณะเดียวกัน หากใครทำไม่ได้จะถูกสังคมที่ส่วนใหญ่ไม่ใช่คนพิการดูถูกเหยียดหยาม และถูกทำให้เป็นอื่นเพื่อกันออกไปจากคนพิการที่เป็น Supercrip นอกจากนี้ การชื่นชมยกย่องสิ่งปกติธรรมดาอย่างเกินจริงยังส่งผลทำให้สังคมมีความคาดหวังต่อความสามารถของคนพิการในระดับต่ำอีกด้วย บทความนี้มุ่งนำเสนอมุมมองใหม่ในการวิเคราะห์แนวคิดของผู้มีอำนาจต่อนโยบายด้านคนพิการ เจตคติของผู้มีอำนาจมีลักษณะที่สะท้อนมาจากเจตคติของสังคม เมื่อสังคมคาดหวังความพยายามจากคนพิการ ย่อมหมายถึงความคาดหวังในสิ่งเดียวกันจากผู้มีอำนาจเหล่านั้นด้วย สิ่งนี้นำมาซึ่งการปล่อยปละละเลยปัญหาเชิงนโยบายของคนพิการ ด้วยมีความเชื่อว่าคนพิการสมควรจะต้องเอาชนะอุปสรรคเหล่านั้นให้ได้ด้วยตนเองเหมือนดังเช่นคนพิการที่เป็น Supercrip และนี่เองจึงส่งผลให้คนพิการจำนวนไม่น้อยจำยอมต้องเลือกการต่อสู้ฝ่าฟันอุปสรรคปัญหาที่ผู้มีอำนาจไม่สนใจจะแก้ไขจนกระทั่งตัวเขาต้องกลายเป็น Supercrip คนใหม่ไปในที่สุด

คำสำคัญ: Supercrip นโยบายสาธารณะด้านคนพิการ คนพิการ สิทธิคนพิการ การเหมารวม

Myth of Supercrip and Disability Policies

Cheerawat Charoensuk

College of Politics and Governance, Mahasarakham University

Email: cheerawat.c@msu.ac.th

Received: *September 23, 2022*

Revised: *December 07, 2023*

Accepted: *December 20, 2023*

Abstract

Society often values appreciation for people with disability who are able to overcome the obstacles of their disabilities to achieve what they want. Such people with disability is called 'Supercrip'. Although in many cases it is only a general achievement that people without disability are able to do that in their daily lives but society always chooses to praise excessively for those basic activities and that becomes myth. This image of success of the Supercrip put some of people with disability under social pressure to be able to act or struggle in the same way. If anyone is not able to do that, they will be made to feel as an outcast by the non-disabled society and will be made to feel inferior from the Supercrips as otherness. However, the excessive praise for engaging in everyday activities is thought to reflect low expectations about what people with disability can achieve. This paper aims to present a new perspective of analysis of policy decision makers. Their attitudes are reflective of the attitudes of society. When society expects a higher degree of efforts from people with disability that would also mean the same expectations of those in power. This leads to the neglect of issues concerning disability policies, on the belief that people with disability deserve to overcome those obstacles on their own as a Supercrip. It resulted to many people with disability to have to choose fighting through policy problems which no authorities are interested in solving until they develop an illness that could become debilitating to themselves or to a family member that leads to a disability themselves hence then trying to become a 'Supercrip'.

Keywords: Supercrip, Disability Policy, People with Disability, Disability Right, Stereotype

บทนำ

ท่ามกลางสภาพสังคมที่ผู้คนต่างใช้ชีวิตในแต่ละวันที่ผ่านมาไปเพื่อการบรรลุเป้าหมายบางอย่าง กลุ่มคนพิการนับว่าเป็นกลุ่มที่ต้องเผชิญกับปัญหาและความท้าทายในการดำรงชีวิตประจำวันมากมาย ปัญหาและความท้าทายเหล่านั้นนำไปสู่การเข้าไม่ถึงสิทธิที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการหลากหลายด้าน อาทิ สิทธิในการเข้าถึงระบบการศึกษา, การเดินทาง, การทำงาน, การพักผ่อนหย่อนใจ, รวมถึงการใช้ชีวิตประจำวันโดยทั่วไป

ปัญหาการถูกละเลยในเชิงนโยบายสาธารณะของคนพิการนับว่าเป็นสิ่งที่ถูกพูดถึงเป็นอย่างมากในกลุ่มคนพิการ อย่างไรก็ตาม ปัญหาดังกล่าวกลับเป็นสิ่งที่ไม่ได้อยู่ในความคิดคำนึงของผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมที่ไม่ใช่คนพิการ ทำให้ปัญหาของคนพิการจำนวนมากไม่ได้ถูกพิจารณาให้เป็นประเด็นสำคัญเร่งด่วนหรืออยู่ในพื้นที่ของสื่อสารมวลชนมากเท่าใดนัก ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการเข้าไม่ถึงระบบการศึกษาปกติที่คนพิการและคนพิการสามารถเรียนร่วมกันได้, ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเดินทางที่คนพิการสามารถเดินทางไปไหนมาไหนได้อย่างอิสระ แต่คนพิการโดยเฉพาะอย่างยิ่งคนตาบอดและคนพิการทางการเคลื่อนไหวไม่สามารถใช้ทางเท้าและใช้บริการรถโดยสารสาธารณะได้อย่างสะดวกสบายเท่าที่ควร, ปัญหาในเชิงกายภาพของสถานที่ทำงานและเจตคติของเพื่อนร่วมงานที่ไม่เอื้อต่อการทำงานของคนพิการ, และปัญหาอื่น ๆ มากมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวันของคนพิการ

คำถามที่สำคัญประการหนึ่ง คือ อะไรคือสาเหตุของปัญหาที่คนพิการส่วนใหญ่มักถูกละเลยมาโดยตลอด ? คำตอบของคำถามนี้อาจแตกต่างหลากหลายไปตามประสบการณ์และมุมมองของผู้ตอบ แต่คำตอบที่น่าจะได้รับการยอมรับมากที่สุดคำตอบหนึ่ง คือ สาเหตุอันเนื่องมาจากเจตคติของสังคมที่มีต่อคนพิการ อันที่จริงแล้ว ปัญหาของคนพิการจะไม่เกิดขึ้นแต่อย่างใดหากสังคมมีความเข้าใจและยอมรับว่าคนพิการเป็นคน ๆ หนึ่งที่มีสิทธิทัดเทียมเสมอภาคกับคนอื่น ๆ แต่ปัญหาของคนพิการจะเกิดขึ้นเมื่อสังคมมองคนพิการเป็นคนอื่น และทำการตีตรา เลือกลงปฏิบัติ และละเมิดสิทธิของคนพิการ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าหากจะแก้ปัญหการถูกละเลยของคนพิการ ก็จำเป็นที่จะต้องมุ่งไปสู่การแก้ไขเจตคติของสังคมที่มีต่อคนพิการเป็นสำคัญ

คนในสังคมล้วนมีเจตคติต่อคนพิการที่แตกต่างหลากหลาย อันนำไปสู่การปฏิบัติต่อคนพิการที่แตกต่างหลากหลายกันออกไปด้วย หากพิจารณาในเชิงบริบทของผู้มีอำนาจในนโยบายสาธารณะ ในฐานะที่พวกเขาก็เป็นคน ๆ หนึ่ง พวกเขาจึงย่อมจะมีเจตคติและการปฏิบัติต่อคนพิการที่แตกต่างหลากหลายกันออกไปขึ้นอยู่กับประสบการณ์การรับรู้ที่มีต่อคนพิการ สิ่งที่สำคัญที่สุดและนำมาสู่เป้าหมายการนำเสนอของบทความนี้ คือความพยายามที่จะชี้ชวนให้เห็นถึงแนวคิดหนึ่งซึ่งอาจช่วยในการอธิบายการก่อตัวของเจตคติของผู้มีอำนาจในนโยบายสาธารณะที่มีต่อคนพิการ นั่นคือ แนวคิดที่เป็นมายาคติของ Supercris ที่มีต่อผู้มีอำนาจในนโยบายสาธารณะ บทความนี้คาดหวังให้สังคมได้เห็นถึงมายาคติที่เป็นสาเหตุสำคัญสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้มีอำนาจละเลยการจัดทำนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหของคนพิการ โดยการอธิบายความหมายของ Supercris และความสัมพันธ์ระหว่าง Supercris กับการเป็นแรงบันดาลใจ, การถูกเหมารวม, และการละเลยปัญหาเชิงนโยบาย บทความนี้ยังหวังต่อไปว่ามายาคติดังกล่าวจะมลายหายไปพร้อมกับการหันกลับมามองคนพิการในแงุ่มุมที่ควรจะเป็นของผู้มีอำนาจเพื่อมุ่งสู่การวางนโยบายแก้ไขปัญหของคนพิการอย่างจริงจังในท้ายที่สุด

ความหมายของ Supercrip

คำว่า Supercrip มาจากคำว่า super+crip โดยคำว่า crip เป็นคำย่อของคำว่า cripple ซึ่งแปลว่า คนพิการ (โดยเฉพาะคนพิการทางร่างกาย) ดังนั้นเมื่อนำมารวมกับคำว่า Super คำว่า Supercrip จึงหมายถึง “คนพิการที่สามารถเอาชนะอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นผลสืบเนื่องจากความพิการ ด้วยความกล้าหาญ อุทิศ ตัว และทำงานหนัก จนกระทั่งได้รับความสำเร็จสมดังที่คนพิการคนนั้นได้มุ่งมั่นตั้งใจเอาไว้” (Berger, 2008) คนพิการที่เป็น Supercrip เป็นผู้ที่แม้จะมีลักษณะของ “ความน่าสลดหดหู่” แต่ก็มี “ความกล้าหาญ” ไปด้วย พร้อมกัน (Tragic but Brave) (Williams-Findlay, 2014) เรามักจะรับรู้ได้ยินเรื่องราวของคนพิการที่เป็น Supercrip ได้จากหลากหลายช่องทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่องทางการรับชมโทรทัศน์และสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งมีพลัง ในการเผยแพร่ความเข้าใจในระดับสูง (ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์ของตนจากการดึงดูดผู้รับสารให้มีความซาบซึ้งกิน ใจต่อความสำเร็จของคนพิการ) เรื่องราวการต่อสู้ชีวิตของคนพิการจนกระทั่งประสบความสำเร็จนับว่าเป็นสิ่งที่ น่าประทับใจและช่วงควรค่าต่อการนำมาเป็นแรงบันดาลใจในการต่อสู้ชีวิตของผู้ที่รับรู้เรื่องราวเหล่านั้นไม่ว่า คน ๆ นั้นจะเป็นคนพิการหรือไม่ก็ตาม ภาพของคนพิการที่ไม่ยอมแพ้ อดทน พยายามต่อสู้กัดฟันเพื่อให้ผ่าน พันอุปสรรคจนกระทั่งกลายมาเป็นผู้ประกอบการที่มีทรัพย์สินเงินทองมากมาย ภาพของคนพิการที่เริ่มต้นจาก ชีวิตติดลบจนกระทั่งเรียนจบการศึกษาสูง ๆ และมีอาชีพการงานที่มั่นคง ภาพของนักกีฬาคนพิการที่ต้องต่อสู้ ทั้งกับความพิการของตนเองและกับคู่แข่งจนกระทั่งก้าวขึ้นสู่แท่นรับเหรียญรางวัลและกลายเป็นแรงบันดาลใจ แก่คนพิการให้กล้าที่จะออกมาเล่นกีฬา (Smith & Papathomas, 2014) หรือแม้แต่ภาพของคนพิการที่ สามารถใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างปกติเหมือนกับคนไม่พิการได้อย่างน่าประหลาดใจ เหล่านี้ล้วนเป็นตัวอย่าง ของคนพิการที่ได้กลายมาเป็นภาพจำที่ตราตรึงหัวใจในความรู้สึกของสังคม

นอกจากความหมายของ Supercrip แล้ว Grue (2015) ได้สรุปลักษณะของความเป็น Supercrip ไว้ อย่างน่าสนใจ เขาอธิบายว่า ปัจจัยสำคัญที่ช่วยบ่งชี้ระดับของความเป็น Supercrip มีอยู่ 2 ประการ คือ ระดับ ความสำเร็จและระดับความพิการ กล่าวคือ **ระดับของความเป็น Supercrip เท่ากับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจาก การคูณกันระหว่าง “ระดับความสำเร็จ” กับ “ระดับความบกพร่อง”** นั่นเอง ตัวอย่างเช่น ถ้าคนพิการมี ความบกพร่องของร่างกายในระดับสูงและมีระดับของการประสบความสำเร็จในระดับสูงด้วย ก็จะส่งผลทำให้ ความเป็น Supercrip อยู่ในระดับที่สูง ในทางตรงกันข้าม ถ้าคนพิการมีความบกพร่องของร่างกายในระดับต่ำ และมีระดับของการประสบความสำเร็จในระดับต่ำ ก็จะทำให้ความเป็น Supercrip อยู่ในระดับที่ต่ำตามไป ด้วย

สมการของ Grue สามารถเขียนให้เข้าใจง่ายได้ ดังนี้ (ปรับจาก Grue, 2015)

ความเป็น Supercrip = ระดับความสำเร็จ (Achievement) x ระดับความบกพร่อง (Impairment)

คำว่า Supercrip ในการตูนซูเปอร์ฮีโร่ (ของชาวอเมริกัน) ยังมีนัยยะซึ่งหมายถึงคนปกติธรรมดาที่เกิด อุบัติเหตุบางอย่างทำให้ต้องบาดเจ็บจนแล้วกลายเป็นคนพิการ และความพิการนั้น ๆ ได้กลายเป็นจุดเปลี่ยนที่ ทำให้พวกเขามีความสามารถพิเศษบางอย่างเหนือมนุษย์เข้ามาทดแทน จนกระทั่งกลายมาเป็นซูเปอร์ฮีโร่ใน ที่สุด ตัวอย่างเช่น แดร์เดวิล (Daredevil) และเอคโค (Echo) (Bliss, 2017) เป็นต้น

อนึ่ง ในบทความนี้จะขอใช้การทับศัพท์ว่า Supercrip โดยตรง ทั้งนี้เพื่อจุดประสงค์ในการคงไว้ซึ่งความเข้าใจของผู้อ่านบทความ

Supercrip-คนพิการต้นแบบ-ฮีโร่คนพิการ

สังคมไทยมักจะเคยได้ยินคำบางคำที่มีความเกี่ยวข้องกับคนพิการที่ประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นคำว่า “คนพิการต้นแบบ” หรือคำว่า “ฮีโร่คนพิการ” หากพิจารณาอย่างผิวเผินคำเหล่านี้ดูเหมือนมีความหมายเดียวกันกับคำว่า Supercrip แต่หากพิจารณาอย่างถ่องแท้แล้วจะพบว่ามีความหมายที่ค่อนข้างแตกต่างกันอยู่พอสมควร คนพิการต้นแบบและฮีโร่คนพิการอาจกล่าวได้ว่าเป็นความพยายามที่จะยกย่องเชิดชูคนพิการว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าคนทั่วไป ทั้งนี้เพื่อให้หลุดพ้นจากภาพจำของความไม่สามารถทำอะไรได้อันเป็นเจตคติของคนในสังคมที่มองคนพิการว่าเป็นคนที่ด้อยกว่าและรอรับแต่ความช่วยเหลือเพียงฝ่ายเดียว ฮีโร่คนพิการมักจะเป็นที่รับรู้ของสังคมมากกว่าคนพิการต้นแบบ เนื่องจากฮีโร่คนพิการจะเกี่ยวข้องกับนักกีฬาคนพิการที่ไปสร้างชื่อเสียงอันทำให้เป็นที่รู้จักมากกว่าคนพิการต้นแบบซึ่งจะรับรู้กันเฉพาะในแวดวงคนพิการและหน่วยงานด้านคนพิการเท่านั้น

คำว่า “คนพิการต้นแบบ” เป็นชื่อรางวัลสำหรับคนพิการที่ถูกกำหนดขึ้นครั้งแรกในปี 2557 โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ รางวัลดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อยกย่องคนพิการที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมถึงเป็นการสนับสนุนให้กำลังใจแก่คนพิการอื่น ๆ ในการพัฒนาตนเองให้ได้รับความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพชีวิต (Suratthani Provincial Social Development and Human Security Office, 2020) ผู้ที่ได้รับคัดเลือกเป็นคนพิการต้นแบบจะได้โล่ประกาศเกียรติคุณ “คนพิการต้นแบบ” และได้เข้าร่วมพิธีรับมอบรางวัลในงานวันคนพิการสากลซึ่งถูกจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี การเข้ารับการคัดเลือกเพื่อเป็น “คนพิการต้นแบบ” ได้ คนพิการจะต้องผ่านเกณฑ์ต่าง ๆ ในเบื้องต้น ที่สำคัญคือ ต้องมีหลักฐานว่าตนเอง (1) ประสบผลสำเร็จในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต และ (2) มีความประพฤติเรียบร้อย อยู่ในศีลธรรมอันดี เป็นตัวอย่างและแบบอย่างที่ดี (Suratthani Provincial Social Development and Human Security Office, 2020) คนพิการต้นแบบมีความหมายที่แตกต่างจากคำว่า Supercrip โดยคำว่า “Supercrip” จะหมายถึงคนพิการคนไหนก็ได้, อายุเท่าใดก็ได้, ได้รับการยกย่องจากคนอื่นทั่วไป, และประสบความสำเร็จในรูปแบบไหนก็ได้ ในขณะที่ “คนพิการต้นแบบ” นั้น คนพิการจะต้องเดินทางมาเสนอตัวเพื่อสมัครตำแหน่งคนพิการต้นแบบด้วยตนเอง และมี “เกณฑ์” จำนวนหนึ่งสำหรับการพิจารณาโดยคณะกรรมการ ไม่ใช่คนพิการทั่วไปหรือคนพิการคนไหนก็ได้ที่จะมีสิทธิ์เป็นคนพิการต้นแบบ นอกจากนี้ ผู้ที่พิจารณาว่าใครสมควรได้รับตำแหน่งคนพิการต้นแบบก็ไม่ใช่คนในสังคมทั่วไป แต่เป็นตัวคนพิการเอง (ในฐานะที่เสนอตัวเองเข้ามา) และคณะกรรมการ (ในฐานะที่ทำหน้าที่ตัดสินรางวัล)

สำหรับคำว่า “ฮีโร่คนพิการ” เป็นคำที่สามารถพบได้บ่อยครั้งในสื่อมวลชนไทยที่นำเสนอชัยชนะของคนพิการไทยในการแข่งขันกีฬา โดยเฉพาะในมหกรรมกีฬาที่ถูกจัดขึ้นในระดับสากลไม่ว่าจะเป็นอาเซียนพาราเกมส์, เอเชียนพาราเกมส์, และพาราลิมปิก นอกจากการถูกใช้โดยสื่อมวลชนแล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกีฬาของคนพิการ คือ การกีฬาแห่งประเทศไทย (กกท.) ก็ใช้คำนี้ด้วยเพื่อยกย่องนักกีฬาคคนพิการที่สามารถสร้างชื่อเสียงให้แก่ประเทศไทย ดังปรากฏในภาพยนตร์สารคดีชื่อว่า “WONDER HERO ฮีโร่ ไม่เคยแพ้” เพื่อสร้าง

แรงบันดาลใจและเติมพลังให้กับประชาชนทั่วไปในการต่อสู้ชีวิต (RightComedy, 2022) เป็นต้น คำว่าฮีโร่คนพิการมีความแตกต่างจากคำว่า Supercrip เล็กน้อย คำว่าฮีโร่คนพิการเป็นคำที่มีภาพผูกติดกับความเป็น “นักกีฬา” มากกว่าจะถูกนำมาใช้กับคนพิการทั่วไป แตกต่างจากคำว่า Supercrip ที่จะหมายความถึงสถานะของคนพิการคนใดก็ได้ จะเป็นหรือไม่เป็นนักกีฬาก็ได้ ขอเพียงแต่ประสบความสำเร็จในสิ่งที่คนพิการนั้น ๆ มุ่งหวังก็เพียงพอแล้ว

ทั้งคำว่าคนพิการต้นแบบและฮีโร่คนพิการ เป็นเพียงภาพของคนพิการเพียงมิติเดียวที่ภาครัฐได้สร้างขึ้นเพื่อให้คนพิการและคนไม่พิการยกย่องเชิดชูความสามารถของคนพิการ ให้มองคนพิการว่าต้องเป็นคนเก่ง ดี มีคุณธรรม โดยหลงลืมมิติอื่น ๆ ที่คนพิการเหล่านั้นก็เป็นเพียงปุถุชนทั่วไปที่ย่อมประกอบไปด้วยรัก โลภ โกรธ หลง อีกทั้งพวกเขาก็ยังคงต้องเผชิญกับนโยบายภาครัฐที่ขาดวิน ไม่สนับสนุนการใช้ชีวิตของคนพิการ ซึ่งในประเด็นนี้จะถูกพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

สำหรับความหมายที่ต่างกันของทั้ง 3 คำ สามารถอธิบายได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความแตกต่างของคำว่า Supercrip คนพิการต้นแบบ และฮีโร่คนพิการ

ประเด็น	Supercrip	คนพิการต้นแบบ	ฮีโร่คนพิการ
คุณลักษณะ	เป็นมายาคติที่สังคมมองมายังคนพิการ	เป็นคนพิการที่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามเกณฑ์ของคณะกรรมการ	เป็นนักกีฬาคคนพิการทีมชาติ/ได้แข่งขันกีฬาในระดับนานาชาติ
การถูกยกย่อง	สังคมมองว่าเป็นผู้ชนะปัญหาอุปสรรคจากความพิการ	การตัดสินโดยคณะกรรมการ	การได้รับรางวัลจากการแข่งขันกีฬา
หน่วยงานที่ยกย่อง	ไม่มี	กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ	หน่วยงานภาครัฐ/ ผู้สนับสนุนภาคเอกชน
สังคมยกย่องเชิดชู	จำเป็น	ไม่จำเป็น	จำเป็น

สำหรับความทับซ้อนของทั้ง 3 คำ พบว่า ทั้ง 3 คำมุ่งเน้นถึงการประสบความสำเร็จของคนพิการเหมือนกัน กล่าวคือ คนพิการที่เป็น Supercrip จะเน้นการประสบความสำเร็จในด้านที่ตนเองมุ่งมั่นทุ่มเทแม้สิ่งนั้นจะเป็นเพียงเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ในสายตาของคนไม่พิการ, คนพิการต้นแบบจะเน้นการได้รับรางวัลจากการพิจารณาโดยคณะกรรมการ และฮีโร่คนพิการจะเน้นการได้รับรางวัลหรือการประสบความสำเร็จจากการแข่งขันกีฬา

จาก Supercrip สู่การกลายเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ

นับตั้งแต่อดีต ภาพจำของสังคมที่มีต่อคนพิการมักจะเป็นภาพที่คนพิการช่วยเหลือตนเองไม่ได้ และไม่สามารถเข้าถึงบริการสาธารณะต่าง ๆ ได้โดยง่าย เป็นผู้ที่น่าเวทนาสงสารและต้องได้รับความช่วยเหลือ แต่ในทุกวันนี้ ภาพจำของสังคมส่วนหนึ่งเริ่มมองคนพิการในอีกแง่มุมหนึ่ง คือการมองคนพิการจำนวนหนึ่งว่าเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จ สามารถเอาชนะอุปสรรคขวากหนามอันเนื่องจากสภาพความพิการของตนได้อย่างน่าชื่นชม และนำเอาคนพิการเหล่านั้นมาเป็นแรงบันดาลใจในการต่อสู้ชีวิตของตน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว คนพิการที่ประสบความสำเร็จหรือ Supercrip จึงมักได้รับการยกย่องเชิดชูจากคนในสังคม โดยเฉพาะสังคมที่ต้องแก่งแย่งแข่งขันกันอย่างเหน็ดเหนื่อยและต้องการค้นหาแรงบันดาลใจบางอย่างในการต่อสู้กับชีวิตและคู่แข่ง คนพิการที่เป็น Supercrip จึงเป็น “บางอย่าง” ที่สามารถตอบโจทย์ของคนเหล่านั้นได้เป็นอย่างดี ตัวอย่างชิ้นเลิศของคนพิการผู้เป็นแรงบันดาลใจให้แก่คนทั่วโลกคงไม่มีใครที่จะไม่นึกถึง นิก วูยิช (Nick Vujicic) นักพูดสร้างแรงบันดาลใจชาวออสเตรเลียผู้ที่เกิดมาไม่มีแขนและขา แต่สามารถเรียนจบระดับมหาวิทยาลัยและสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ไม่แตกต่างหรือแม้กระทั่งดีกว่าคนปกติทั่วไป เรื่องราวอันน่าประทับใจของเขาถูกถ่ายทอดผ่านการพูดในสถานที่ต่าง ๆ ทั่วโลก รวมถึงผ่านหนังสือของเขาที่ชื่อว่า Life Without Limits (ชีวิตไร้ขีดจำกัด) นอกจากนี้ นิก วูยิช แล้ว ยังมีคนเด่นดังทั้งในอดีตและปัจจุบันอีกหลายคนที่เป็นคนพิการและได้สร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้คนมากมาย ไม่ว่าจะเป็น สตีเฟ่น ฮอว์กิง (Stephen Hawking) นักวิทยาศาสตร์ระดับโลกชาวอังกฤษ, แฟรงคลิน ดี.รูสเวลต์ (Franklin D. Roosevelt) ประธานาธิบดีคนที่ 32 ของสหรัฐอเมริกา, จอห์น แนช (John Nash) นักคณิตศาสตร์รางวัลโนเบลชาวอเมริกัน, จอห์นนี เดปป์ (Johnny Depp) นักแสดงชาวอเมริกัน เป็นต้น (Lalit, 2022)

สำหรับสาเหตุที่ทำให้คนพิการที่ประสบความสำเร็จกลายเป็นที่ยอมรับและเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจแก่คนทั่วไปนั้น บทความนี้ขอนำเสนอมุมมอง 2 ด้านที่เห็นว่าจะมีความเหมาะสมต่อการนำมาอธิบาย ได้แก่ ทฤษฎีอัตลักษณ์ทางสังคม และแนวคิดเกี่ยวกับการผลิตซ้ำ

ทฤษฎีอัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity Theory)

เป็นทฤษฎีที่นำเสนอโดย Henri Tajfel และ John Turner (McLeod, 2023) อธิบายได้ว่า คนทุกคนมีสิ่งที่เรียกว่า **อัตลักษณ์ส่วนบุคคล (Personal Identity)** เรารู้ดีว่าเราเป็นใครและเป็นอย่างไร เมื่อเราเข้าร่วมกลุ่มหรือถูกจับให้เข้ากลุ่มใด ๆ กลุ่มที่เราไปสังกัดนั้นจะมีภาพมองจากสังคมที่แตกต่างกันเป็นตัวแทนเฉพาะของกลุ่ม อาทิ กลุ่มเพศ, กลุ่มสีผิว, กลุ่มระดับการศึกษา, กลุ่มทีมฟุตบอล เป็นต้น ทั้งหมดนี้เรียกว่า **การจัดหมวดหมู่ทางสังคม (Social Categorization)** เมื่อเราเข้าร่วมกลุ่มแล้ว เรามักมีแนวโน้มที่จะเห็นด้วยคล้อยตามกับกลุ่มของเรา เราจะมองคนอื่นเพียง 2 มุมมองเท่านั้น คือ กลุ่มเรา (Ingroup) และที่ไม่ใช่กลุ่มเรา (Outgroup) ขั้นตอนนี้เรียกว่า **การระบุตัวตนทางสังคม (Social Identification)** ในขั้นตอนสุดท้าย เราจะเกิดอคติ (Prejudice) มองเห็นกลุ่มเราดีกว่ากลุ่มอื่น และหากกลุ่มเรามีสถานะที่มีอำนาจเหนือกว่ากลุ่มอื่น เราอาจกระทำการเลือกปฏิบัติ (Discrimination) ด้วยการด้อยค่ากลุ่มอื่น (Negative View) ได้ เรียกขั้นตอนนี้ว่า **การเปรียบเทียบทางสังคม (Social Comparison)** ทุกขั้นตอนทั้งหมดนี้จะนำมาสู่สิ่งที่ตัวบุคคลนั้น ๆ ต้องการจากกลุ่ม นั่นคือ **ความรู้สึกมีคุณค่าหรือเห็นคุณค่าของตนเอง (Self-Esteem)** ในท้ายที่สุด อย่างไรก็ตาม แม้จะสังกัดอยู่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่เราสามารถย้ายกลุ่มไปกลุ่มอื่นได้ กลุ่มย่อย (Minority Group) ที่ย้ายไปกลุ่มใหญ่ดังกล่าวอาจมีจุดประสงค์เพื่อต้องการได้รับประโยชน์บางอย่างที่ไม่อาจหาได้จากการสังกัดกลุ่มเดิม ซึ่งการย้ายเข้ากลุ่มใหม่อาจต้องเผชิญทั้งการได้รับการต้อนรับและความขัดแย้งไม่ยอมรับจากสมาชิกในกลุ่มใหม่ (Crittenden, 2018)

ในกรณีของคนพิการ คนพิการอาจเปรียบได้กับกลุ่ม ๆ หนึ่งที่มีอัตลักษณ์ของความพิการและอยู่ร่วมในสังคมเดียวกันกับอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งประกอบด้วยสมาชิกที่ไม่ใช่คนพิการ บุคคลเมื่อเกิดความพิการทั้งที่พิการแต่กำเนิดและพิการในภายหลังจะถูกสังคมจับเข้าไปอยู่ในกลุ่มคนพิการโดยอัตโนมัติ (Social Categorization) แต่ทั้งสองกลุ่มต่างมีอัตลักษณ์ มุมมอง และเจตคติในการใช้ชีวิตที่แปลกแยกกันอยู่อย่างเห็นได้ชัด (Social Identification) และด้วยโอกาสและอำนาจที่น้อยกว่า ทำให้กลุ่มคนพิการกลายเป็นกลุ่มคนชายขอบที่ต้องยอมรับอำนาจของกลุ่มคนไม่พิการอย่างมีอจปฏิสระได้ คนไม่พิการมักจะมีเจตคติหรือมุมมองต่อคนพิการในทางลบมากกว่าทางบวก (Social Comparison) และเนื่องจากคนไม่พิการคือกลุ่มคนส่วนใหญ่ในสังคมและมีอำนาจเหนือกว่ากลุ่มคนพิการ ผู้มีอำนาจเชิงนโยบายซึ่งไม่ใช่คนพิการจึงละเลยนโยบายสาธารณะที่เอื้อต่อการใช้ชีวิตของคนพิการ

อย่างไรก็ตาม สังคมเริ่มมองคนพิการในมุมมองอีกด้านหนึ่ง พวกเขาตระหนักว่าคนพิการก็สามารถกระทำในสิ่งที่พวกเขาทำได้และสามารถประสบความสำเร็จได้เฉกเช่นเดียวกันหรือแม้กระทั่งเหนือกว่า ที่สำคัญคือ ในส่วนของคนพิการเองก็มีความพยายามที่จะพิสูจน์ตนเองด้วยว่าพวกเขาสามารถดำรงชีวิตและประสบความสำเร็จได้ในโลกของคนไม่พิการ พวกเขาพยายามเข้าไปรวมกลุ่มกับคนที่ไม่พิการส่วนหนึ่งก็เพื่อต้องการหลุดพ้นจากการตีตราและการกดขี่จากสังคม (Silva & Howe, 2012) ดังเช่นกรณีของคนพิการต้นแบบและฮีโร่คนพิการ ที่ต้องการแสดงให้เห็นคนอื่นเห็นว่าแม้จะมีความพิการแต่ก็สามารถประสบความสำเร็จหรือเป็นตัวอย่างที่ดีได้ไม่แตกต่างจากคนไม่พิการ (ทั้งที่ในโลกแห่งความจริงพวกเขามีชีวิตอยู่กับทั้งด้านบวกและด้านลบไม่แตกต่างจากคนอื่นทั่วไป) พวกเขาต้องการการยอมรับจากคนไม่พิการ หรืออีกนัยหนึ่งหมายถึงความต้องการหลุดพ้นจากการถูกตีตราและการกดขี่นั่นเอง

อาจสรุปได้ว่า ตามทฤษฎีอัตลักษณ์ทางสังคม สังคมแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มคนพิการและกลุ่มคนที่ไม่พิการ กลุ่มคนพิการเป็นกลุ่มเล็กที่มีโอกาสและอำนาจน้อยกว่ากลุ่มคนที่ไม่พิการ ดังนั้นเพื่อความอยู่รอดและได้รับการยอมรับ ทำให้กลุ่มคนพิการจำต้องอดทนต่อสู้เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตให้ได้อย่างปกติในโลกของคนที่ไม่พิการนั่นเอง

แนวคิดเกี่ยวกับการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม (Cultural Reproduction)

การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม ตามแนวคิดของ Pierre Bourdieu (Wikipedia, 2023) เป็นกระบวนการส่งผ่านความหมายเชิงวัฒนธรรม วาทกรรม หรือค่านิยม จากรุ่นสู่รุ่น หรือจากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่ง ในกรณีของคนพิการ สังคมได้ผลิตซ้ำวาทกรรมซึ่งถูกสร้างความหมายหรืออัตลักษณ์โดยผู้ที่เหนือกว่าไปสู่ผู้ที่อยู่ต่ำกว่า นั่นคือ จากคนที่ไม่พิการไปสู่คนที่พิการ ที่ผ่านมา สังคมส่วนใหญ่มักจะมีมุมมองต่อคนพิการในลักษณะของความสงสารเวทนา เป็นเรื่องของบุญกรรม ซึ่งแม้แต่คนพิการเองก็มีมุมมองที่ไม่ต่างกัน หลายคนเชื่อว่าความตายคือจุดสิ้นสุดความทุกข์ในฐานะคนพิการที่แท้จริง (Kama, 2004) มุมมองนี้ถูกผลิตซ้ำผ่านการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการบอกเล่า นิทาน บทเพลง ไปจนกระทั่งถึงสื่อมวลชนหลากหลายประเภทที่ใช้ความน่าสงสารของคนพิการมาเป็นจุดขายของตน อย่างไรก็ตาม ในเวลาต่อมา สังคมเริ่มมองเห็นคุณค่าและให้ความชื่นชมความสามารถของคนพิการที่สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ไม่แตกต่างจากคนที่ไม่พิการ ไม่ว่าจะเป็น

การแข่งขันกีฬาหรือการประสบความสำเร็จในชีวิต จากมุมมองใหม่ดังกล่าว สื่อมวลชนจึงเริ่มหันมาผลิตข่าว มุมมองใหม่นี้มากขึ้น (แต่ก็ยังคงผลิตข่าวมุมมองเดิมอยู่เช่นกัน) เพื่อใช้ความสำเร็จของคนพิการมาเป็นจุดขาย นอกเหนือจากการใช้ความน่าสงสารเวทนา ในกรณีของคนพิการต้นแบบและฮีโร่คนพิการก็เช่นกัน การผลิตข่าว ภาพความสำเร็จนอกจากจะสร้างความนิยมจากผู้ชมแล้วยังส่งเสริมให้ภาพลักษณ์ของคนพิการทั้งสองกรณี กลายมาเป็นภาพที่ใช้สร้างแรงบันดาลใจ ทั้งที่ในความเป็นจริงพวกเขามีด้านบวกและด้านลบเหมือนคนทั่วไป เกมสกีชาวโพรทิสันที่ชื่อว่า Ingen Grenser ของประเทศนอร์เวย์ ใช้วิธีดึงดูดความสนใจจากผู้ชมด้วยการนำ คนพิการที่ใช้วีลแชร์มาแข่งขันผ่านด้านต่าง ๆ ตามเส้นทางที่ถูกสร้างไว้ และพยายามสร้างความประทับใจ ให้แก่ผู้ชมด้วยการเน้นภาพของการร่วมมือให้กำลังใจซึ่งกันและกันของทีมผู้เข้าแข่งขัน (Grue, 2015) กล่าวได้ว่า ความสามารถทำได้ในสิ่งที่ทำได้ยากทำให้คนพิการได้รับการยกย่องจากสังคมคนไม่พิการที่เป็นผู้มีอำนาจ ตัดสินชีวิตว่าความสำเร็จแบบไหนที่คนพิการสมควรจะได้รับการยอมรับ (Silva & Howe, 2012) นั่นเอง

สรุปได้ว่า การกลายเป็นผู้ให้แรงบันดาลใจของคนพิการที่เป็น Supercrip เกิดจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ การที่คนพิการพยายามจะใช้ชีวิตให้ได้ในโลกของคนที่ไม่พิการ และการที่สื่อมวลชนช่วยกันผลิต ข่าวการดำรงชีวิต/ความสำเร็จของคนพิการ ทั้งสองแนวทางทำให้สังคมเกิดความประทับใจและสรรเสริญชื่นชม คนพิการจนกระทั่งรับเอามาสร้างเป็นแรงบันดาลใจในที่สุด

จากการเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจสู่การถูกเหมารวม

ดังได้อธิบายเอาไว้ข้างต้นแล้วว่า คนพิการผู้ประสบความสำเร็จได้ถูกเปลี่ยนจากคนที่ไม่สามารถทำอะไรได้กลายมาเป็นคนที่ถูกชื่นชมและเป็นแรงบันดาลใจให้แก่สังคม มันดูเหมือนว่าทั้งคนพิการและคนไม่พิการต่างก็มีความสุขกับสิ่งเหล่านี้ คนพิการเองได้กลายเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ ส่วนสังคมก็ได้ใช้คนพิการผู้ประสบความสำเร็จเป็นแรงใจในการต่อสู้ชีวิต แต่ทว่าสิ่งที่อยู่ภายใต้รอยยิ้มแห่งความสุข กลับกลายเป็น ผลกระทบเชิงลบที่มีต่อคนพิการทั่วไป (รวมถึงต่อคนไม่พิการในทางอ้อมด้วย) อันเนื่องมาจากแนวคิดการเหมารวม (Stereotype) ที่สังคมมีต่อคนพิการ การเหมารวมเป็นภาพจำหรือการตัดสินของสังคมที่มีต่อคนพิการ จากการผลิตซ้ำของสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อสารมวลชนในสมัยปัจจุบัน ยิ่งสื่อพยายามสร้างภาพลักษณ์ของคน พิการให้เป็นแบบไหน สังคมก็พร้อมที่จะเชื่อไปในทิศทางนั้น (Disabilities Thailand, 2015) การเหมารวมต่อ คนพิการในกรณีนี้มีจุดเริ่มต้นมาจากการเหมารวมว่าคนพิการเป็นคนที่ไร้ความสามารถในการดำรงชีวิตหรือไม่ สามารถกระทำการสิ่งต่าง ๆ แบบที่คนไม่พิการสามารถทำได้ ต่อจากนั้นเมื่อสังคมได้รู้จักคนพิการที่เป็น Supercrip การเหมารวมรูปแบบที่สองจึงเกิดขึ้น คือ การเหมารวมว่าคนพิการจะต้องสู้อดทนเพียรพยายาม และต้องสามารถเอาชนะความพิการเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตและประสบความสำเร็จได้ในโลกของคนไม่พิการ

การเหมารวมต่อคนพิการทั้งสองรูปแบบส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการผลิตซ้ำของสื่อมวลชน โดย การเหมารวมต่อคนพิการในรูปแบบที่หนึ่ง เกิดจากการที่สื่อมวลชนผลิตซ้ำชุดความเชื่อต่อคนพิการให้มีลักษณะเวทนา นิยม เป็นตัวตลกไม่เต็มบาท เป็นเวรกรรมแต่ชาติปางก่อน ทั้งหมดนี้ก็เพียงเพื่อประโยชน์ทางการตลาดของ สื่อมวลชนเหล่านั้น (Tarajit, 2021) ซึ่งส่งผลเสียต่อการทำให้สังคมเข้าใจผิดคิดว่าคนพิการเป็นผู้ที่ไม่สามารถ ทำงานการใดได้และต้องได้รับการสงเคราะห์แบ่งปันเท่านั้น ดังเช่นการศึกษาของ Chalanumas and

Panthanuwong (2019) พบว่า รายการทางโทรทัศน์สำคัญ ๆ ซึ่งมีผู้ชมจำนวนมากและผลิตรายการโดยคนไม่พิการจะเน้นประเด็นการนำเสนอชุดความคิดเกี่ยวกับการสงเคราะห์คนพิการมากที่สุด นอกจากนี้ บางรายการยังมุ่งเน้นความเป็นตัวประหลาดของคนพิการมากกว่าการพิจารณาที่ความสามารถ อาทิเช่น การมุ่งความสนใจไปที่ความแปลกประหลาดทางร่างกายของจิม แอบบอต (Jim Abbott) ซึ่งเป็นพิทเซอร์¹ที่มีแขนเพียงข้างเดียว แทนที่จะให้ความสนใจมุ่งเน้นไปที่ความสามารถของเขา เป็นต้น (Johnson, 1989)

ต่อมา สังคมเริ่มหันมามองคนพิการในอีกแง่มุมหนึ่ง ว่ายังมีคนพิการที่สามารถพิชิตความพิการของตนแล้วประสบความสำเร็จหรือใช้ชีวิตประจำวันได้ในโลกของคนที่ไม่พิการ สิ่งนี้ได้สร้างความประทับใจให้แก่ทั้งคนที่พิการและไม่พิการ สื่อมวลชนจึงเริ่มมีการขยายภาพจำของคนพิการที่ประสบความสำเร็จแก่ผู้ชมด้วยความเชื่อว่าสิ่งนี้สามารถ “ขายได้” จึงทำให้เข้ามามีส่วนในการเหมารวมคนพิการในรูปแบบที่สอง คือ การที่สังคมคาดหวังว่าคนพิการทั่วไปจะต้องสามารถประสบความสำเร็จหรือสามารถใช้ชีวิตในโลกของคนไม่พิการได้ เฉกเช่นเดียวกับเหล่า Supercripทั้งหลายที่สามารถเอาชนะความพิการของตนมาได้อย่างน่าชื่นชม อนึ่ง มีความจำเป็นที่จะต้องกล่าวว่า ไม่ใช่ทุกคนที่จะมองคนพิการแบบเหมารวมในรูปแบบที่สอง ยังมีคนในสังคมอีกจำนวนมากที่ยังยึดติดกับภาพลักษณ์ของคนพิการในการเหมารวมรูปแบบที่หนึ่งอยู่ นอกจากนี้ การเหมารวมในรูปแบบที่สองมิได้เกิดขึ้นกับคนพิการทุกคนแต่อย่างใด มีคนพิการจำนวนไม่น้อยที่ถูกคาดหวังว่าจะประสบความสำเร็จเพื่อเอาชนะการถูกเหยียดหยาม และในทางตรงกันข้าม ยังมีคนพิการอีกจำนวนมากที่ไม่ได้ถูกคาดหวังจากสังคมว่าจะต้องเป็นผู้ประสบความสำเร็จไม่ว่าจะเป็นเรื่องใด ๆ ก็ตาม

อย่างไรก็ตาม การเหมารวมคนพิการในรูปแบบที่สองนี้ กลับทำให้คนพิการทั่วไปต้องพบกับความยากลำบากในการใช้ชีวิตอย่างมากพอสมควร กล่าวคือ **ประการแรก ความกดดันที่มีต่อคนพิการทั่วไป** ความสำเร็จของคนพิการคนหนึ่งแม้ว่าจะเป็นสิ่งที่น่าชื่นชม และเป็นแรงบันดาลใจให้แก่คนพิการคนอื่น ๆ (Bliss, 2017) แต่ไม่ทุกกรณีเสมอไปที่คนพิการคนอื่นจะสามารถเดินตามรอยเพื่อทำตามความสำเร็จแบบนั้นได้ โดยธรรมชาติแล้ว คนพิการแต่ละคนล้วนมีความแตกต่าง มีความเป็นปัจเจกเฉกเช่นเดียวกับคนในสังคมทั่วไป ดังนั้น การเหมารวมว่าคนพิการทุกคนจะต้องสามารถประสบความสำเร็จหรือใช้ชีวิตในโลกของคนไม่พิการได้เหมือนกับคนพิการที่เป็น Supercrip จึงกลายเป็นแรงกดดันจากสังคมที่ถาโถมเข้าใส่คนพิการทั่วไป ตัวอย่างเช่นการที่บุคคลรอบข้างคนพิการคาดหวังให้คนพิการตาบอดต้องเรียนจบระดับมหาวิทยาลัยและได้เกียรตินิยมเหมือนเช่นคนพิการตาบอดในสื่อมวลชนที่สามารถทำได้ เป็นต้น ในทางตรงกันข้าม คนพิการที่เป็น Supercrip ก็ารู้สึกกดดันเช่นกันที่ต้องกลายเป็นผู้ถูกจับจ้องและจะรู้สึกอับอายเมื่อพวกเขาต้องประสบกับความล้มเหลว (Stanley, 2015)

ในการแข่งขันกีฬาคนพิการระดับสากลซึ่งเป็นที่รู้จักไปทั่วโลก โดยเฉพาะพาราลิมปิกเกมส์ซึ่งเป็นมหกรรมกีฬาสำหรับคนพิการที่จัดต่อเนื่องจากการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกเกมส์ ผู้ชมทั่วโลกได้มีโอกาสเห็นความสามารถของคนพิการผ่านการแข่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ พร้อมกับซึมซับความประทับใจในความสามารถเหล่านั้นผ่านสื่อสารมวลชน สิ่งนี้นำไปสู่การเปรียบเทียบกับกันระหว่างนักกีฬาคนพิการผู้ประสบความสำเร็จกับ

¹ ตำแหน่งหนึ่งของผู้เล่นในกีฬาเบสบอล

คนพิการทั่วไป แม้จะไม่ได้คาดหวังให้คนพิการคนอื่นต้องไปเล่นกีฬาและได้เหรียญรางวัล แต่สิ่งที่สังคมคาดหวังคือต้องการที่จะเห็นคนพิการปฏิบัติตนเลียนแบบนักกีฬาคคนพิการในด้านของความเพียรพยายามอดทน มุมานะบากบั่น ทั้งนี้เพื่อเอาชนะความพิการของตนและสามารถดำรงชีวิตได้ในโลกของคนไม่พิการ คนพิการคนไหนที่ไม่สามารถทำได้ (ด้วยเหตุปัจจัยต่าง ๆ) จะถูกตราหน้าว่ามีความพยายามไม่เพียงพอ ไม่เอาไหน ใจไม่สู้ ทำไมทำไม่ได้เหมือนเขา หรือแม้กระทั่งการตอกย้ำว่าทำไมไม่รู้จักเอาอย่างนักกรีฑาคคนพิการที่เขา รู้จักใช้อุปกรณ์เข้าช่วย (Wolbring & Litke, 2012) กล่าวได้ว่า คนพิการต้องถูกกดดันจากสังคมเนื่องจากสังคมให้การยกย่องเชิดชูนักกีฬาคคนพิการ (หรือคนพิการทั่วไป) ที่เป็น Supercrip อย่างล้นเกิน (Martin, 2017) และในทางตรงกันข้าม คนที่ไม่พิการก็อาจได้รับแรงกดดันจากสังคมให้เอาเยี่ยงอย่างความสำเร็จของคน พิการที่เป็น Supercrip ได้ด้วย อาทิ การยกตัวอย่างนักเรียนตาบอดที่สามารถเรียนหนังสือได้คะแนนดีเพื่อให้ นักเรียนสายตาปกติเอาไปเป็นตัวอย่างในการตั้งใจเรียน เป็นต้น

ประการที่สอง สังคมเชื่อมั่นในศักยภาพของคนพิการในระดับต่ำเกินไป ในทำนองเดียวกันกับกรณีของนักกีฬาคคนพิการ คนพิการที่สามารถดำรงชีวิตหรือสามารถทำกิจกรรมแบบเดียวกับคนที่ไม่พิการจะได้รับ ความปลอบปลื้มชื่นชมยกย่องและกลายเป็น Supercrip จากสังคมได้เช่นเดียวกัน กิจกรรมดังกล่าวโดยส่วน ใหญ่มักเป็นเรื่องปกติที่คนที่ไม่พิการกระทำอยู่แล้วทุกเมื่อเชื่อวัน แต่กิจกรรมเหล่านั้นจะกลายเป็นความสำเร็จ ขั้นสุดยอดขึ้นมาทันทีที่คนพิการสามารถทำได้และหลายครั้งก็ทำให้คนพิการได้รับสถานะที่สูงส่ง (Super-Status) เกินกว่าความเป็นจริง (Howe, 2011) เช่น การได้เป็นพลเมืองดีเด่น หรือการได้รับสิทธิประโยชน์ พิเศษบางอย่างที่เหนือกว่าใคร เป็นต้น เหตุผลเป็นเพราะว่ามันเป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับภาพจำของสังคมที่มองคน พิการว่าไม่น่าจะสามารถทำสิ่งเหล่านั้นได้เลย และแน่นอนว่าสิ่งนี้ได้สร้างความประทับใจและกลายเป็นแรง บันดาลใจแก่คนอื่นไปในที่สุด กิจกรรมเหล่านั้นอาทิเช่น การล้างหน้าแปรงฟัน การเดิน การจ่ายตลาด การได้ ไปเรียน การขึ้นบันได การร้องเพลง การวาดรูป การดูแลครอบครัว การเดินทาง การทำอาหาร หรือแม้แต่การ ไปท่องเที่ยว เป็นต้น ครั้งหนึ่งในวัย 15 ปี สเตลลา ยัง (Stella Young) คนพิการที่ใช้วีลแชร์ชาวออสเตรเลีย เคยได้รับคำชื่นชมจากชุมชนของเธอและถูกเสนอให้รับรางวัลความสำเร็จของชุมชนทั้ง ๆ ที่เธอไม่ได้ทำอะไร เลยนอกจากการไปโรงเรียน เทียวกับเพื่อน ทำงานง่าย ๆ ในร้านทำผมของแม่ และใช้เวลามากมายในการนอน อยู่ในห้องเพื่อดูละครซีรีส์ (TED, 2014)

การยกย่องชื่นชมอย่างล้นเกินต่อคนพิการที่สามารถทำกิจวัตรธรรมดาทั่วไป (Banal) ได้ ทำให้มี แนวโน้มที่สังคมจะมีความคาดหวังต่อความสามารถของคนพิการในระดับที่ต่ำ (Kama, 2004) เพราะสังคมเชื่อ ว่าขนาดคนพิการที่มี “ความเพียรพยายามอย่างหนัก” หรือ Supercrip ยังสามารถทำได้แค่นั้น นับประสา อะไรกับคนพิการทั่วไปที่ไม่ได้มีความเพียรพยายามแบบนั้นซึ่งย่อมจะทำงานใด ๆ แทบไม่ได้เลยหรือถ้าทำได้ก็ ต้องเป็นงานที่สุดแสนง่าย มายาคติแบบนี้ทำให้คนพิการต้องประสบกับความยากลำบากในการดำเนินชีวิตไม่ ว่าจะเป็น การสมัครเข้าเรียน การหางานทำ หรือการแสดงความสามารถอันเนื่องมาจากการที่ถูกสังคมมอง อย่างเหมารวมล่วงหน้าก่อนแล้วว่าคงทำอะไรไม่ค่อยได้ ตัวอย่างเช่น นายจ้างอาจไม่รับคนพิการเข้าทำงาน เนื่องจากเคยพบเห็นในโทรทัศน์ว่าคนพิการสามารถทำได้แต่เรื่องที่ย่าง ๆ และคงไม่สามารถมาทำงานกับตนได้

ประการที่สาม ทำให้คนพิการกลายเป็นอื่น (Otherness) การเหมารวมทำให้คนพิการเหมือนเป็นคนแปลกแยก (Alien) ทั้งจากคนปกติและจากคนพิการด้วยกันเอง คนพิการที่เป็น Supercrip แม้จะพยายามพิสูจน์ตัวเองให้เห็นว่าพวกเขาดีแค่ไหนจากการประสบความสำเร็จ แต่ในสายตาของคนที่ไม่พิการพวกเขาก็ยังคงถูกมองว่าเป็นคน “กลุ่มอื่น” อยู่ร่ำไป ดังเช่นความสำเร็จของนักกีฬาคนพิการในพาราลิมปิกที่ไม่สามารถนำมาเทียบได้เลยกับความสำเร็จของนักกีฬาโอลิมปิกเพราะสังคมมองว่ามหกรรมกีฬาทั้งสองยังคงมีความแตกต่างกันอย่างมากอยู่ดีแม้ว่าจะมีความพยายามหลอมรวมความรู้สึกของนักกีฬาทั้งสองประเภทให้เป็นหนึ่งเดียวกันก็ตาม จากการศึกษาของ Crittenden (2018) ที่ทำการทดลองให้กลุ่มอาสาสมัครได้ดูวิดีโอเกี่ยวกับคนพิการที่เป็น Supercrip แล้วให้ทำแบบทดสอบเพื่อศึกษาว่าพวกเขามีเจตคติเป็นพวกเดียวกันกับคนพิการเหล่านั้นแล้วหรือไม่ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มอาสาสมัครยังคงมีเจตคติต่อคนพิการแบบเดิมเหมือนกับที่เคยมองก่อนหน้านี้โดยไม่เปลี่ยนแปลง นั่นคือไม่ได้รู้สึกว่าคุณพิการ Supercrip เป็นคนกลุ่มเดียวกับพวกตน

นอกจากการเป็นคนกลุ่มอื่นในสายตาของคนไม่พิการแล้ว คนพิการทั่วไปยังอาจถูกจำแนกออกจากกลุ่มคนพิการที่เป็น Supercrip ได้ด้วย เนื่องจากคนพิการที่เป็น Supercrip คือคนพิการที่ประสบความสำเร็จสามารถเอาชนะความพิการของตนได้ แต่ข้อเท็จจริงก็คือยังมีคนพิการอีกเป็นจำนวนมากมายมหาศาลที่ไม่สามารถ (หรือไม่สนใจที่จะ) เอาชนะความพิการของตนเอง ทำให้คนพิการกลุ่มนี้ถูกสังคม (ที่ประกอบด้วยคนไม่พิการเป็นส่วนใหญ่) มองว่าไม่มีความพยายามมุนานะที่มากพอ ถูกจัดกลุ่มให้เป็นพวกคนพิการที่ไม่มีค่าไม่มีประโยชน์ต่อการสร้างแรงบันดาลใจ และท้ายที่สุดจึงถูกจับแยกออกจากกลุ่มคนพิการที่เป็น Supercrip ดังเช่นที่เกิดขึ้นจากการที่สังคมมองนักกีฬาคนพิการผู้มีทักษะว่าเป็น “ซูเปอร์” นักกีฬา สิ่งนี้ส่งผลทำให้คนพิการที่เหลือกลายเป็น “คนอื่น” ที่มีความสามารถด้อยกว่ากลุ่มซูเปอร์นักกีฬาเหล่านั้น แม้ว่าทักษะเหล่านั้นจะดูแสนธรรมดาในสายตาของนักกีฬาที่ไม่พิการก็ตาม (Silva & Howe, 2012)

อนึ่ง แม้ว่าการเหมารวมในรูปแบบที่ 2 จะกำลังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ต้องยอมรับว่าแนวคิดการเหมารวมในรูปแบบที่ 1 ก็นับว่ายังคงดำรงอยู่ และยังเป็นแนวคิดที่มีบทบาทสำคัญที่สุดต่อมุมมองความพิการที่สังคมมีต่อคนพิการอย่างปฏิเสธไม่ได้

จากการถูกเหมารวม สู่การละเลยประเด็นปัญหานโยบายสาธารณะของคนพิการ

การเหมารวมให้คนพิการทุกคนต้องต่อสู้จนประสบความสำเร็จเช่นเดียวกับคนพิการที่เป็น Supercrip ทำให้สังคมเมินเฉยต่อปัญหาเชิงนโยบายมากมายของคนพิการ สังคมที่คนไม่พิการเป็นผู้ออกแบบได้ส่งผลทำให้คนพิการกลายเป็นผู้ที่เสียเปรียบ (Brown, 2019) คนพิการต้องดิ้นรนต่อสู้กับปัญหาเหล่านั้นด้วยตัวเอง งานวิจัยของ Ross (1997, 2001 as cited in Kama, 2004) พบว่า คนส่วนใหญ่ไม่ค่อยสนใจวิถีชีวิตและการทำงานของคนพิการมากเท่าไร แต่พวกเขาสนใจความเก่งกล้าของชีวิตคนพิการบางคนที่พวกเขาเอามาใช้เป็นแรงบันดาลใจในชีวิตมากกว่า เจตคติของสังคมแบบนี้หากเปรียบเทียบแล้วก็เหมือนเครื่องสะท้อนความคิดเจตคติของผู้บริหารภาครัฐที่มีมุมมองต่อคนพิการที่ไม่ได้แตกต่างกันเท่าไรนัก พวกเขามองว่าบุคคลเมื่อมีความพิการเกิดขึ้นนอกจากจะได้รับการสงเคราะห์จากภาครัฐตามความจำเป็นแล้ว ตัวคนพิการเองก็จะต้องมีความมุนานะพากเพียรอย่างสุดกำลังเพื่อให้สามารถเข้ามาใช้ชีวิตในโลกของคนไม่พิการให้ได้ด้วย ปาฐกถาในวันคน

พิการสากลของทุกปี นายกรัฐมนตรีมักจะกล่าวถึงแนวทางการช่วยเหลือคนพิการด้านต่าง ๆ รวมถึงชื่นชมความสามารถของคนพิการ พร้อมทั้งพยายามบอกสังคมให้เอาแบบอย่างคนพิการ แต่ภายหลังจากนั้นพบว่า การช่วยเหลือคนพิการมากมายเหล่านั้นยังไม่มีอะไรที่เป็นขึ้นเป็นอันเท่าที่ควร สิ่งนี้แม้ว่าจะไม่สามารถบอกได้อย่างชัดเจนว่าเป็นเพราะรัฐต้องการให้คนพิการช่วยเหลือตัวเองให้ได้ แต่เราก็อาจตีความว่าเป็นไปในแนวนั้นได้เช่นกัน ตัวอย่างเช่น ปาฐกถาของ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2565 ซึ่งเริ่มต้นด้วยการชื่นชมศักยภาพของคนพิการ ตามด้วยการสัพทว่าคนพิการสู้ชีวิตจริง ๆ แม้ว่าโอกาสจะมีน้อยกว่าคนอื่น ไม่ใช่สิ่งง่าย ๆ ก่อนที่จะกล่าวว่า คนที่มีอวัยวะครบ 32 ทำไม่ทำแบบคนพิการไม่ได้ แค่ทำสิ่งดี ๆ ให้เหมือนกับคนพิการทำไม่ได้ ไม่ได้ นอกจากนี้ ช่วงหนึ่ง พล.อ.ประยุทธ์ ได้กล่าวว่า ตนสะท้อนใจว่าถ้าคนปกติไม่ทำอะไรเลย ตนว่าใช้ไม่ได้ คนพิการเขายังมีกำลังใจหาทำงานหลากหลายอย่าง ก่อนจะปิดท้ายด้วยการขอบคุณหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ดูแลรับคนพิการมาทำงาน ถือว่าทุกคนได้บุญกุศล (ThaiKhufah, 2022)

ปาฐกถาของ พล.อ.ประยุทธ์ ในฐานะหัวหน้ารัฐบาล แสดงให้เห็นถึงการชื่นชมความสามารถของคนพิการที่สามารถฟันฝ่าอุปสรรคมากมายมาได้ อีกทั้งยังสื่อสารไปยังคนที่ไม่พิการให้มีความพยายามและทำตัวดี เหมือนกับคนพิการด้วย อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริง เรายังคงพบปัญหาต่าง ๆ มากมายที่คนพิการต้องเผชิญอยู่ทุกวันและได้รับการแก้ไขน้อยมาก พฤติกรรมของผู้นำประเทศดังกล่าวจึงอาจตีความได้ว่า แท้จริงแล้วอาจต้องการให้คนพิการต่อสู้ชีวิตโดยที่รัฐไม่จำเป็นต้องช่วยเหลือสนับสนุนให้มากมาย สิ่งนี้สะท้อนถึงมุมมองเชิงการแพทย์ (Medical Model) ที่มองว่าความพิการเป็นเรื่องเฉพาะตัวของคน ๆ นั้น คนพิการต่างหากที่ต้องหาทางแก้ไขปัญหาเอาเอง ปัญหาไม่ใช่อุปสรรคแต่เป็นตัวคนพิการเองต่างหากที่เป็นอุปสรรค คนพิการต้องหาทางปรับตัวให้สามารถใช้ชีวิตในโลกของคนไม่พิการให้ได้อย่างปกติ ซึ่งท้ายที่สุดทำให้คนพิการต้องต่อสู้ดิ้นรนและกลายเป็น Supercrip ในสายตาของสังคมไปในที่สุด

โดยหลักการแล้ว การกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) ของผู้บริหารภาครัฐจะต้องคำนึงถึงปัญหาความเดือดร้อนของคนในสังคมเป็นสำคัญ นอกจากนี้ ยังเรียงลำดับจากประเด็นที่ฝ่ายการเมืองจะได้ประโยชน์มากที่สุดด้วย สำหรับคนพิการแล้ว ประเด็นปัญหาของคนพิการไม่ใช่ทั้งปัญหาที่มีระดับความรุนแรงสูงและไม่ใช้ทั้งประเด็นปัญหาที่จะส่งผลอย่างมีนัยสำคัญยิ่งต่อคะแนนเสียงทางการเมือง ประเด็นปัญหาของคนพิการได้รับการพิจารณาในเชิงนโยบายน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นประเด็นปัญหาผู้อพยพ, ประเด็นเรื่องสืมิว, หรือประเด็นทางศาสนา (Crittenden, 2018) ดังเช่นประเด็นปัญหาการเดินทางของคนพิการโดยเฉพาะการใช้บริการรถโดยสาร ขสมก. (ขนส่งมวลชนกรุงเทพ) ซึ่งเป็นระบบขนส่งมวลชนที่ราคาย่อมเยาที่สุดแต่คนพิการที่ใช้วีลแชร์ไม่สามารถขึ้นไปใช้บริการได้ นับว่าเป็นประเด็นที่กลุ่มองค์กรคนพิการต้องออกมาขับเคลื่อนต่อสู้เชิงนโยบายอย่างค่อนข้างโดดเด่นจากสังคม (Charoensuk & Priyakorn, 2021) ปัญหา นโยบายสาธารณะของคนพิการยังคงจำเ็นที่จะต้องได้รับความสนใจและการสนับสนุนจากสังคมจึงจะสามารถบรรลุผลได้ การที่สังคมทอดทิ้งให้คนพิการเผชิญกับปัญหาเหล่านั้น ทำให้ปัญหาของคนพิการมีโอกาสที่จะได้รับการแก้ไขน้อยมาก

จากการละเลยประเด็นปัญหานโยบายสาธารณะของคนพิการ สู่การต้องเป็น Supercrip

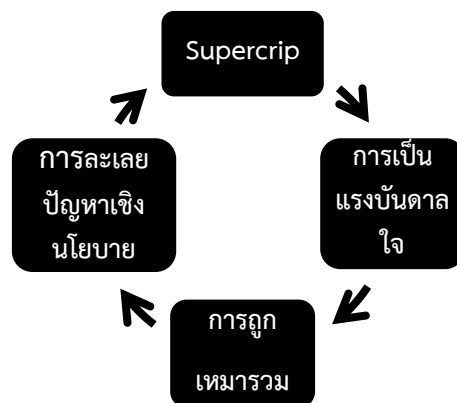
คนพิการที่เป็น Supercrip ที่มีความต้องการทำในสิ่งที่รักจนกระทั่งสิ่งเหล่านั้นประสบความสำเร็จอย่างยิ่งใหญ่ เชื่อได้น่าจะต้องมีความเพียรพยายามอย่างยิ่งอันเนื่องจากความพิการของตนและสภาพแวดล้อมรอบตัวที่ไม่เอื้อต่อการประสบความสำเร็จของคนพิการ ในทำนองเดียวกัน คนพิการที่กลายเป็น Supercrip อันเนื่องจากสามารถทำกิจวัตรประจำวันทั่วไปที่คนปกติธรรมดาสามารถทำได้นั้น ส่วนหนึ่งนอกจากสาเหตุความจำเป็นทางกายภาพแล้ว ยังมีสาเหตุสำคัญอีกสาเหตุหนึ่ง คือ นโยบายของรัฐที่ไม่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของคนพิการได้ผลักดันให้คนพิการ “จำเป็น” ต้องดิ้นรนต่อสู้ปรับเปลี่ยนคัดแปลงเพื่อให้การใช้ชีวิตของตนเป็นไปได้อย่างจริงในโลกของคนไม่พิการ การที่คนพิการที่ใช้วีลแชร์สามารถเดินทางไปโรงพยาบาลได้ด้วยตนเองไม่ใช่เป็นเพราะว่าพวกเขามีความสามารถเหนือใคร ๆ แต่เป็นเพราะว่าพวกเขาต้องอดทนดิ้นรนศึกษาหาวิธีการที่จะไปให้ได้ด้วยตัวของเขาเองโดยไม่เป็นภาระคนอื่น อย่างไรก็ตาม มันคงจะดีกว่านี้ถ้ารถโดยสารสาธารณะมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อคนพิการ และฟุตบอลมีลักษณะที่เหมาะสมต่อการใช้งานของคนทุกคน (Universal Design) พวกเขาจะไม่ต้องเหน็ดเหนื่อยกับการต่อสู้ในเรื่องเหล่านี้ และท้ายที่สุดพวกเขาจะไม่ต้องเป็น Supercrip เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ใคร

อันที่จริงแล้ว คนพิการส่วนใหญ่ไม่ได้อยากเป็นแรงบันดาลใจให้กับใคร (Stanley, 2015) พวกเขาแค่อยากใช้ชีวิตเฉย ๆ ไม่จำเป็นต้องเอาชนะความพิการแล้วจึงจะมีความสุข (Martin, 2017) คนพิการไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนตัวเองเพื่อเข้าสังคมกับคนไม่พิการ แต่สังคมต่างหากที่ต้องเปลี่ยนเพื่อการใช้ชีวิตของคนทุกคน (Sebring, 2017) สังคมของคนที่ไม่พิการหลงใหลที่จะจับพวกเขาไปสร้างเป็นแรงบันดาลใจส่วนตัว คนพิการเพียงแค่อยากทำในสิ่งที่รัก อยากบรรลุเป้าหมายที่ตั้งใจ และต้องการแค่การดำรงชีวิตท่ามกลางนโยบายสาธารณะที่ไม่เอื้ออำนวยต่อคนพิการให้เท่ากัน แต่สังคมกลับพยายามทำให้พวกเขากลายเป็นสิ่งที่เรียกว่า วัตถุสร้างแรงบันดาลใจ (Object of Inspiration) พวกเขาแม้จะดูเหมือนสามารถทำในสิ่งที่ไม่น่าจะทำได้ แต่ในอีกแง่มุมหนึ่งพวกเขาก็คือคนธรรมดาที่มีเลือดเนื้อจิตใจ มีสิ่งที่สำเร็จและล้มเหลวผสมปนเปกันไปในแต่วันของชีวิต แต่เพราะว่าสื่อมวลชนมีความพยายามที่จะผลิตซ้ำความพิเศษของคนพิการ (เพราะว่าเป็นสิ่งที่สามารถขายได้) ทำให้สังคมเลือกมองคนพิการที่เป็น Supercrip เพียงด้านที่ประสบความสำเร็จเพียงด้านเดียวและนำพวกเขาไปสร้างเป็นแรงบันดาลใจอีกทั้งชื่นชมยกยอพวกเขาอย่างมากจนเกินเหตุ ทั้ง ๆ ที่พวกเขาแค่ทำในสิ่งที่ “อยากทำ” และ “จำเป็นต้องทำ” เท่านั้น ท่ามกลางการมองคนพิการด้วยสายตาแห่งความยกย่อง มีภาพยนตร์บางเรื่องที่ยพยายามจัดเจตคติดังกล่าวของสังคมที่มีต่อคนพิการ ดังเช่นภาพยนตร์เรื่อง The Terry Fragments ซึ่งพยายามฉายภาพชีวิตประจำวันทั่วไปของจิตรกรตาบอด รวมถึงภาพความเพียรพยายามที่ต้องผ่านความผิดพลาดล้มเหลวมาขนาดไหนกว่าที่จะวาดภาพออกมาได้อย่างสวยงาม (Brylla, 2018)

นอกจากการยกย่องชื่นชมความสามารถของคนพิการอย่างล้นเกินแล้ว ภาพถ่ายคนพิการที่กำลังพยายามทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดอยู่และมีข้อความสร้างแรงบันดาลใจประกอบอยู่บนภาพนั้นก็ได้ถูกสร้างให้เป็นเครื่องกระตุ้นร่างกายแรงใจด้วย ภาพถ่ายเหล่านี้เป็นสิ่งที่คุ้นตาสำหรับหลาย ๆ คนที่อาจเคยพบเห็นตามสื่อ

สิ่งพิมพ์หรือโทรทัศน์อยู่เป็นประจำ Young เรียกภาพในลักษณะนี้ว่า Inspiration Porn (TED, 2014) เพราะว่าสังคมมักชื่นชอบที่จะเอาภาพเหล่านั้นมาสร้างแรงบันดาลใจ เป็นความสุขสดชื่น (Feel Good) ที่เอาภาพของคนอื่นมาทำให้ตนเองมีความสุขและความหวัง (หรืออาจเรียกว่าเป็นการเอาภาพมาเพื่อใช้สำเร็จความใคร่ทางแรงบันดาลใจ) ตัวอย่างเช่น ภาพเด็กพิการที่ใส่อุปกรณ์ขาเทียมกำลังวิ่งอยู่บนลู่วิ่ง พร้อมกับข้อความว่า “คำแก้ตัวเป็นสิ่งที่ใช้ไม่ได้” (Your Excuse Is Invalid) ทำให้คนอ่านเกิดความรู้สึกมีพลังฮึกเหิมและถูกเติมไฟแห่งฝันว่าต้องทำได้ นอกจากนี้ Inspiration Porn ยังทำให้คนพิการกลายเป็นอื่นในสายตาของสังคมได้ด้วย มันช่วยสื่อให้เห็นว่าความพิการถือเป็นสิ่งน่ากลัวและเป็นภาระ (Burden) ของชีวิต ถ้าไม่มีความพิการก็คงจะประสบความสำเร็จหรือได้ทำในสิ่งที่ใจต้องการไปตั้งนานแล้ว และก็จะไม่ต้องใช้ความพยายามมุนานะอย่างหนักมากขนาดนั้นในการที่จะประสบความสำเร็จ

การเป็นสิ่งสร้างแรงบันดาลใจของคนพิการที่เป็น Supercrip ทำให้สังคมหลงลืมหรือละเลยปัญหา นโยบายสาธารณะที่คนพิการเองพยายามเรียกร้องมาโดยตลอด พวกเขาถูกละเมิดสิทธิมากมายจากนโยบายรัฐที่มองคนพิการเหมือนเป็นพลเมืองชั้นสองที่ไม่มีปากไม่มีเสียงและไม่มีประโยชน์ทางการเมือง สังคมสนใจเพียงว่าคนพิการจะต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อเอาชนะความพิการให้ได้เพื่อที่จะได้ใช้ชีวิตตามปกติในโลกของคนไม่พิการ แต่สังคมไม่ได้สังเกตว่ามันเป็นเพราะปัญหาเชิงนโยบายสาธารณะต่างหากที่ทำให้คนพิการจำนวนมากไม่ยอมต้องจำใจกลายมาเป็น Supercrip ในท้ายที่สุด

ภาพที่ 1 วงจรความสัมพันธ์ของ Supercrip-การเป็นแรงบันดาลใจ-การถูกเหมารวม-การละเลยปัญหาเชิงนโยบาย

เพื่อยุติวงจรดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่ารัฐควรสนับสนุนนโยบายที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่คนพิการด้วยการสนับสนุนส่งเสริมให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างปกติเฉกเช่นเดียวกับคนที่ไม่พิการ ทำให้พวกเขาสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีเกียรติมีศักดิ์ศรี และพึ่งพาผู้อื่นให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ รวมถึงการสนับสนุนให้คนพิการมีความสามารถในการครอบครองทรัพยากรที่จำเป็นในชีวิตของตนเองได้ เมื่อสังคมเห็นแล้วว่าคนพิการสามารถใช้ชีวิตประจำวันและมีทรัพย์สินตามสมควรตามปกติเหมือนคนทั่วไป ความรู้สึกชื่นชมยกย่องแม้ในสิ่งง่าย ๆ ก็จะลดน้อยลงไปเอง

บทสรุป

คนพิการที่สังคมมองว่าเป็น Supercrip คือผู้ที่ฟันฝ่าอุปสรรคในการดำเนินชีวิตรวมถึงผู้ที่สามารถทำกิจวัตรประจำวันทั่วไปได้เหมือนกับคนทั่วไปอย่างเหลือเชื่อ พวกเขาอยากที่จะเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ชีวิตให้ได้ในโลกของคนไม่พิการ ภาพการต่อสู้กับอุปสรรคดังกล่าวได้ถูกผลิตซ้ำและส่งผ่านไปยังช่องทางสื่อสารมากมายหลายช่องทางกลายเป็นแรงบันดาลใจในการใช้ชีวิตให้แก่คนทั่วไปทั้งที่พิการและไม่พิการ ภาพของ Supercrip เหล่านี้มีส่วนสำคัญในการสร้างความสำเร็จของใครต่อใครมากมาย ไม่ว่าจะเป็นความสำเร็จของนักกีฬาคนพิการที่ยึดเอาฮีโร่ของพวกเขาเป็นแรงผลักดันเพื่อให้มุ่งมั่นฝ่าฟันไปสู่เป้าหมาย (Bliss, 2017) หรือความสำเร็จของคนพิการธรรมดาทั่วไปที่สามารถประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนเองรัก เมื่อใดก็ตามที่เผชิญกับอุปสรรคขวากหนาม ภาพของคนพิการที่กำลังต่อสู้พยายามกับบางสิ่งจะถูกนำมาใช้เพื่อเตือนใจให้มีแรงต่อสู้ต่อไป ภาพจำเหล่านี้ทำให้คนจำนวนหนึ่งในสังคมคาดหวังว่าคนพิการอื่น ๆ ทั่วไปก็สมควรที่จะต้องต่อสู้ชีวิตให้ได้อย่างสุดความสามารถเช่นเดียวกับคนพิการที่เป็น Supercrip เหล่านั้น กลายเป็นการเหมารวมที่ส่วนหนึ่งกลายเป็นแรงกดดันต่อคนพิการให้ต้องสามารถเอาชนะอุปสรรคขวากหนามให้ได้ มิฉะนั้นอาจไม่ได้รับการยอมรับและถูกมองว่าเป็นผู้มีศักยภาพในระดับต่ำ สังคมมิได้ตระหนักว่าคนพิการแต่ละคนมีความสามารถในการปรับตัวต่อ “ความปกติมาตรฐานในสายตาของคนไม่พิการ” ที่แตกต่างกันออกไป ที่สำคัญ การเหมารวมยังรวมไปถึงมุมมองของผู้มีอำนาจเชิงนโยบายที่มีต่อการแก้ไขปัญหาของคนพิการด้วย ผู้มีอำนาจเหล่านั้นมีความชื่นชมความพยายามของคนพิการและต้องการให้คนพิการที่เป็น Supercrip เป็นตัวอย่างที่ดีของสังคมแต่ในทำนองเดียวกัน ก็ทำให้ผู้มีอำนาจจะละเลยปัญหาเชิงนโยบายของคนพิการโดยคิดว่าคนพิการจะต้องสามารถต่อสู้กับอุปสรรคในการดำรงชีวิตให้ได้ สิ่งนี้ทำให้เราพบว่า รัฐมีนโยบายที่ช่วยแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิตของคนพิการอยู่น้อยมาก และนี่เองที่ทำให้ในท้ายที่สุดแล้ว คนพิการก็ยังคงจำเป็นต้องดิ้นรนต่อสู้ชีวิตกันอยู่ต่อไป ท่ามกลางนโยบายรัฐที่ไม่เอื้อต่อสิทธิและการใช้ชีวิตของคนพิการ ทำให้คนพิการเหล่านั้นต้องกลายกลับมาเป็น Supercrip หมุนเวียนอยู่เช่นนี้ตลอดไป

เอกสารอ้างอิง

- Berger. (2008). Disability and the dedicated wheelchair athlete: Beyond the ‘Supercrip’ critique. *Journal of Contemporary Ethnography*, 37(6), 647–678.
- Bliss, C. (2017). The super problem with the Supercrip?. *Politics, Power, and the Other in Superhero Comics* [Conference]. 10th Annual Comics and Popular Arts Conference, Atlanta, GA. https://www.researchgate.net/publication/327603740_The_Super_Problem_with_the_Supercrip/link/5bbe3c3a45851572315ebca5/download?_tp=eyJjb250ZXh0Ijp7ImZpcnN0UGFnZSI6InNpZ251cCIsInBhZ2UiOiJwdWJsaWNhdGlvbi99fQ

- Brown, J. (2019). Satirizing the Supercrip: Disability in the antagonists. *The Journal of Popular and American Culture*, 4(1). <https://responsejournal.net/issue/2019-06/feature/satirizing-Supercrip-disability-antagonists>
- Brylla, C. (2018). Bypassing the Supercrip trope in documentary representations of blind visual artists. *Disability Studies Quarterly*, 38(3). <https://doi.org/10.18061/dsq.v38i3.6485>
- Chalanumas, T. & Panthanuwong, A. (2019). Concepts about the disabled as presented in Thai TV talk show, game show and documentary program. *Journal of Communication Arts*, 37(2), 75-85.
- Charoensuk, C. & Priyakorn, P. (2021). The roles of organizations of disabled people and government agencies on the disability right of access to public transportation: A case study on the right of access to low-floor bus. *Journal of Politics and Governance*, 11(1), 163-178.
- Crittenden, S. (2018). The impact of Supercrip representations on attitudes towards people with physical disabilities. *Undergraduate Honors Theses*. 79. https://ir.lib.uwo.ca/psychK_uht/79
- Disabilities Thailand. (2015). *Handbook of producing radio or television programs related to people with disabilities: The proposals from the consumer*. Broadcasting Complaint and Consumer Protection Bureau, The Office of the National Broadcasting and Telecommunications Commission (NBTC). http://bcp.nbtc.go.th/uploads/items/attachments/e46de7e1bcaaced9a54f1e9d0d2f800d/_941fc50abbaf88990b25ca1c9aa49e7e.pdf
- Grue, J. (2015). The problem of the Supercrip: Representation and misrepresentation of disability. In Shakespeare, T., (Ed.), *Disability Research Today: International Perspectives* (pp. 204-218). Routledge.
- Howe, D. (2011). Cyborg and Supercrip: The Paralympics technology and the (dis)empowerment of disabled athletes. *Sociology*, 45(5), 868-882.
- Johnson, M. (1989). The 'super-crip' stereotype: Press victimization of disabled people. *The Newsletter on Journalism Ethics*, 1(4), 2. <https://ethicscasestudies.mediaschool.indiana.edu/cases/sensitive-news-topics/the-super-crip-stereotype.html>
- Kama, A. (2004). Supercrips versus the pitiful handicapped: Reception of disabling images by disabled audience members. *Communications*, 29(4), 447-466.

- Lalit, S. (2022). *17 famous people with disabilities in the world*. Wecapable.
<https://wecapable.com/famous-disabled-people-world/>
- Martin, J. (2017). Supercrip identity. In Martin, J. *Handbook of Disability Sport and Exercise Psychology*, (pp.139-148). Oxford University Press.
- McLeod, S. (2023). *Social identity theory: Definition, history, examples, & facts*. Simplypsychology. <https://www.simplypsychology.org/social-identity-theory.html>
- RightComedy. (2022, May 29). *Wonder hero: Hero never give up* [Vedio]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=rM3hQddsSVEyoung>
- Sebring, J. (2017). *I'm not a 'Supercrip,' and that's ok*. Themighty. <https://themighty.com/topic/disability/addressing-the-Supercrip-stereotype>
- Silva, C. & Howe, D. (2012). The (in)validity of Supercrip representation of Paralympian athletes. *Journal of Sport & Social Issues*, 36(2), 174-194.
- Smith, B. & Papathomas, A. (2014). Disability, sport and exercising bodies. In Swain, J., French, S., Barnes, C. & Thomas C., (Eds.) *Disabling Barriers-Enabling Environments (3th ed.)*, (pp. 222-228). SAGE.
- Stanley, C. (2015). *What I want you to understand about the 'Supercrip' stereotype*. Themighty. <https://themighty.com/topic/blindness/challenging-the-Supercrip-stereotype-of-people-with-disabilities>
- Suratthani Provincial Social Development and Human Security Office. (2020). *2020 criteria for selecting good people with disability*. Department of Empowerment Of Persons With Disabilities.
<https://drive.google.com/file/d/126BdvGq4SoVcRaGnGD1NBQKPpn9d70f/view>
- Tarajit, P. (2021). *If people with disabilities are 'not pathetic' in the mainstream media, what else can they be?* .Thisableme. <https://thisable.me/content/2021/03/701>
- TED. (2014). *I'm not your inspiration, thank you very much/Stella Young* [Video]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=8K9Gg164Bsw>
- ThaiKhufah. (2022 December, 02). *The Prime Minister has presided over the opening of the 2022 International Day of Persons with Disabilities Activities* [Video]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=wZPHRLKyOfk>
- Wikipedia. (2023). *Cultural reproduction*. https://en.wikipedia.org/wiki/Cultural_reproduction#:~:text=Cultural%20reproduction%2C%20a%20concept%20first,sustaining%20the%20continuity%20of%20cultural

- Williams-Findlay, R. (2014). The representation of disabled people in the news media. In Swain, J., French, S., Barnes, C. & Thomas C., (Eds.) *Disabling Barriers-Enabling Environments (3th ed.)*, (pp. 107-113). SAGE.
- Wolbring, G. & Litke, B. (2012). *Superhip to Supercrip: the 'trickle-down' effect of the Paralympics*. Theconversation. <https://theconversation.com/superhip-to-Supercrip-the-trickle-down-effect-of-the-paralympics-9009>